

5. Іванов С. О. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах (на прикладі Міністерства оборони України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – Київ, 2008. – 251 с.

*Болдіна Діана Андріївна,
студентка 3-го курсу юридичного коледжу
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Фасій Б.В.*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕСКРОУ РАХУНКІВ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Нині ескроу є певним нововведенням у цивільному законодавстві України. У червні 2017 року Президентом України було підписано закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах», яким в українське законодавство було внесено поняття договору умовного зберігання (ескроу). Взагалі, ескроу (з англ. мови – «умовне депонування») є певним кроком до введення в українське законодавство інструменту, який би регулював відносини між трьома сторонами: банком (ескроу-агент), клієнтом (особа яка є власником рахунку) та бенефіціаром. Ескроу являє собою спеціальним рахунком, який за договором встановлює певні права та обов'язки між клієнтом, який зберігає кошти за договором умовного зберігання, та між банком, який надає послуги щодо зберігання цих коштів. Надалі банк надає послуги саме з перерахунку цих коштів бенефіціару. Бенефіціар, як одна зі сторін договору, отримує певні перераховані грошові кошти клієнта (які повинні бути встановлені за договором), але у певних випадках, коли умови вступають у дію, які встановлюються в договорі. На практиці також зустрічаються випадки, коли бенефіціарів може бути декілька. Банк (ескроу-агент) є гарантом, щодо безпеки при укладанні угоди між особою (покупцем) та ескроу-агентом, а саме перерахунок грошових коштів на рахунок банку (ескроу-агента), надалі банк передає бенефіціару (агенту) документи, які за угодою сторін він отримує на договірних основах. Після цього ескроу-агент перевіряє зміст документів. Ця перевірка може бути як повна, так і поверхова. Після перевірки, агент перераховує кошти банку та передає документи клієнту. У разі, коли документи мають певні порушення, тоді дія вимоги припиняється та документи повертаються до банку, а кошти перераховуються клієнту. Це звичайний формат вимоги. У цивільному законодавстві України регулювання

цих відносин закріплено у ЦК України. Також про це йдеться у постанові Правління Національного банку України від 18.12.2017 № 133 «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» (далі – Постанова № 133). Зокрема цим документом врегульовано такі питання:

- визначено порядок відкриття та закриття рахунків умовного зберігання (ескроу);
- встановлено перелік документів, який клієнт подає до банку під час відкриття рахунку умовного зберігання (ескроу);
- визначено виключний перелік операцій, які можна здійснювати за рахунком умовного зберігання (ескроу);
- надано право нерезидентам – інвесторам відкривати рахунки умовного зберігання (ескроу) для перерахування коштів бенефіціарам, акції яких придбаваються відповідно до вимог ст. 65² Закону України «Про акціонерні товариства»;
- визначено порядок відкриття поточного рахунку типу «Н» представництву донорської організації;
- звернення стягнення на предмет обтяження, яким є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, шляхом договірною списання за платіжною вимогою обтяжувача.

Крім того, Постанова № 133 визначає банк ескроу–агентом, до функцій якого належить:

1. укладання договорів із заявником вимоги;
2. зарахування коштів на рахунок ескроу, відкритий заявником вимоги, та перерахування їх на рахунок бенефіціара або виплата бенефіціару відповідних коштів готівкою;
3. встановлення особи бенефіціара та перевірка наявності в нього права на одержання коштів;
4. перерахування коштів бенефіціарам протягом трьох років.

Постанову № 133 прийнято на виконання вимог Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах», її прийняття:

- сприятиме підвищенню рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах;
- забезпечить механізм розрахунків під час процедури squeeze-out (обов'язковий продаж простих акцій акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій), визначеної ст. 65² Закону України «Про акціонерні товариства»;
- врегулює правовідносини, які виникатимуть під час відкриття, використання і закриття рахунків умовного зберігання (ескроу).

Постановою № 133 внесено зміни до:

Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 року № 492. Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 21 січня 2004 року № 22. Договір рахунка умовного зберігання. Надалі щодо врегулювання відносин, на практиці з'ясувалось, що цей інститут не є новим для українського законодавства. Так, як зазначила Вікторія Масна, начальник управління по роботі з фінансовими установами Райффайзен Банку Аваль, раніше подібні рахунки існували, однак називались вони по-іншому. У свою чергу, Світлана Кук, начальник відділу Банку Креді Ліоне Україна, відмітила, що банком, який вона представляє, відкриття та використання ескроу-рахунків практикується уже тривалий час, з 1995 року, однак до минулого року, у зв'язку з відсутнім законодавчим регулюванням, при застосуванні цього інституту використовувались загальні норми та принципи, зокрема, що стосуються свободи договору. Врешті-решт, на засіданнях, які проводились стосовно ескроу рахунків було багато запитань щодо Національного банку України, як регулятора відносин, та відповідальності банків за норми та положення, які можуть бути порушені з боку банків, які у подальшому тягнуть за собою відповідальність та виплату певних штрафних санкцій. Зробивши висновки, ескроу рахунок не є новим інститутом у цивільному законодавстві України. Раніше він існував на практиці, але для повного встановлення саме цих правовідносин українське законодавство ввело таке поняття, як «ескроу», яке надалі вже було закріплено у ЦК України, та у постанові Правління Національного банку України. Регулювання відносин у цивільному законодавстві України було поновлено новим інститутом, який надалі буде регулювати цивільні відносини, права та обов'язки усіх учасників цих правовідносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зозуля Н. «Українське право». URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/pravove-regulyuvannya-eskrou-rakhunkiv-v-ukrayini-progalyny-zakonodavstva-i-problemy-zastosuvannya